

סיפורים מנתיבי הבריחה

עלון עמותת מורשת הבריחה

גיליון 3, ספטמבר 2018 הגח"ל - גיוס חוץ לארץ

חברים שזום,

בשנת 70 לקום מדינת ישראל אנו רוצים להעלות אחד מהפרקים של תרומת אנשי הבריחה להקמת המדינה. רוב זוחמי הגח"ל - גיוס חוץ-לארץ - היו ניצולים שהגיעו ארצה לאחר נדודים באירופה בנתיבי הבריחה. הם התגייסו למחתרות ואח"כ לצבא ההגנה הצעיר, לפעמים שבועות ספורים אחרי הגיעם לארץ, לפני שהספיקו ללמוד עברית או להכיר את הארץ למענה יצאו להלחם. זוחמי הגח"ל נלחמו בקווים קדמיים ונטלו חלק משמעותי ומרכזי בקרבות ומבצעים רבים.

אמר יגאל אלון, מפקד הפלמ"ח: "...הם חיזקו את שורות היחידות המלחמה שכם אחד עם הצברים עמדו במערכה, רבים מהם נפלו ושיצאו את מחיר הניצחון.."

המערכת

גח"ל - גיוס חוץ לארץ – כך נקראו החיילים שגויסו למלחמת העצמאות מקרב העולים לארץ ישראל.

יותר מ-20,000 איש, כשליש מחיילי צה"ל בשלהי 1948, היו עולים חדשים, רובם המכריע שורדי השואה. למרות מה שעברו בזמן המלחמה באירופה, ועל אף קשיי הקליטה והמחסור באימונים, שולבו הניצולים ליחידות לוחמות ולחמו בחזיתות קדמיות. רבים נפלו על הגנת ישראל שטרם הספיקו להכיר.

חבורת לוחמי גח"ל – חטיבת הנגב, גדוד 7

ברגע שדרכו העולים על אדמת ישראל, הם הועברו למחנה צבאי, לאימונים ולחימה.

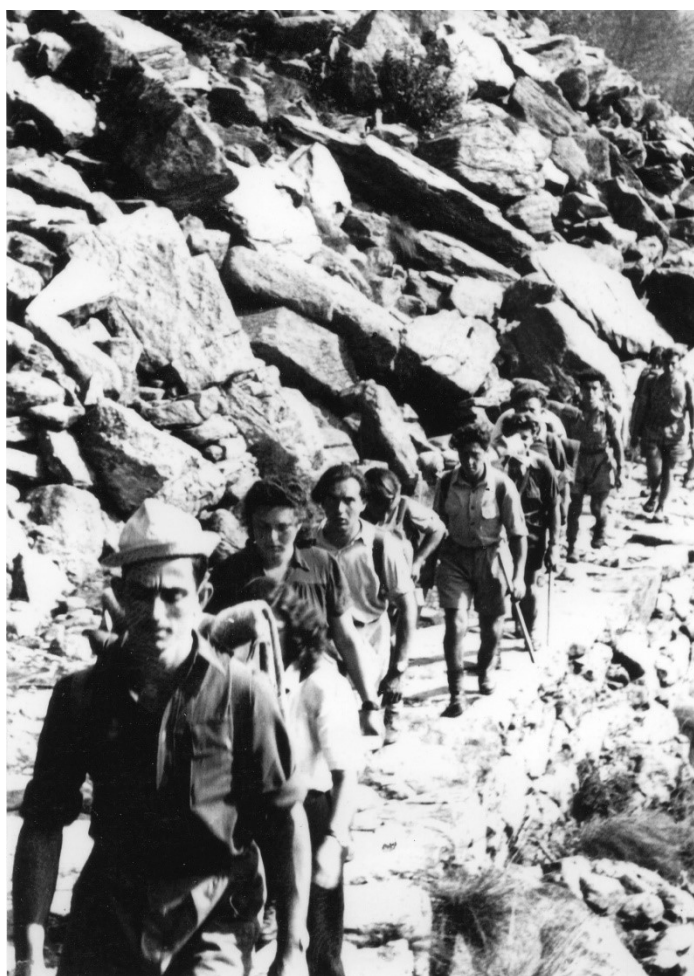

מציאות זו יצרה מצב שנראה לעיתים אבסורדי, שבו עולה נשלח ללחום טרם ראה את הארץ, טרם הסתדר, מצא מקום מגורים ואיתר את קרובי משפחתו. בעקבות ביקורות ומחאה כללית שפרצה בנושא, הוחלט על "התגמשות", והתקבל ההסדר הבא:

- רווקים ורווקות יועברו מיד עם הגיעם למחנה קלט, ולאחר גיוסם יקבלו ארבעה ימי חופשה
- נשואים ללא ילדים – יקבלו ארכה של שבועיים חופש ואז יגיעו לקלט
- בעלי משפחות בגילאי 18–35, עם ילדים – יקבלו ארכה של שלושה שבועות ואז יתייצבו בקלט
- בעלי משפחות בגילאי 35–40, עם ילדים – יקבלו ארכה של חודש, ואז יתייצבו בקלט

יוסף הימלבלאו, מ"מוכרי הסיגריות מכיכר שלושת הצלבים" בוורשה, עם קבוצת לוחמים - פלוגה ג'

ניצולים רבים גויסו עוד
באירופה, במחנות העקורים,
במחנות המעבר של הבריחה
ובמחנות המעצר בקפריסין.
חלקם עברו אימונים טרום
צבאיים כבר במחנות, ורובם
המוחלט שירתו כחיילים
קרביים.

**אימונים טרום צבאיים.
איטליה**

קורס מדריכים בחוות הכשרה. הוכלנד, גרמניה

מרביתם לא היו בין שורות הפרטיזנים ולא נמנו עם לוחמי הגטאות, ומפגשם עם הצבא העמיד בפניהם אתגר, שלעומתו נחשב ניסיון חייהם שלהם נחות ובלתי הולם. רבים מהם ראו בהשתתפות במלחמת העצמאות זכות גדולה שהוענקה להם על ידי בני הארץ, הזכות ל'נקמת התקומה', נקמת הכבוד היהודי.

"אנשי הגח"ל הביאו עמיהם את רוח גבורת היאוש של מלחמת הגיטאות ואת אוירת הלחימה הפרטיזנית." (ספר ההגנה)

תהילה לימדה עברית בין קרב לקרב. באחד הימים שאלה על בחור שלא הגיע, ונענתה: "הוא נפל אתמול, בחרבת מאחז..."

קבוצת לוחמים עם המורה לעברית

על הקשיים העצומים והמצוקות האישיות שבהם היו שרויים אנשי הגח"ל בחודשי הלחימה הראשונים, מעידים יותר מכל המכתבים שהופנו למפקד הפלוגה: חייל ביקש לנסוע לפגוש את אביו – ניצול שהגיע לבית עולים חדרה, אחר ביקש לסייע לאימו הקשישה שעלתה בגפה, ויש מי שנזעק לאשתו הכורעת ללדת לבדה בבית העולים... (ע"פ יואב הרפז, דרך האש)

"אלה היו אנשי הגח"ל - גיוס חוץ לארץ, שכונו לעיתים 'גחליינים' - בשמץ של זלזול. שירים לא שרו להם. סביב המדורה לא דיברו בהם. לא היו מושא לחיקוי. בבית לא חיכה להם איש לחלוק עמו חוויות. לא היה להם בית. אנשים מעולם אחר, עם חוויות שאנחנו לא חוינו. צעירים כמונו ומבוגרים מאתנו באלף שנים..."

— דברי ראש הממשלה אריאל שרון בטקס האזכרה לחללי גדוד 32, חטיבת אלכסנדרוני

פלוגה ב' בגדוד החמישי

הם באו ונטלו חלק במלחמת העצמאות, מבלי שתרומתם נרשמה בתודעה. שנים רבות נפקד כמעט לחלוטין מקומם של העולים הניצולים ממיתוס הגבורה אשר יוחס, באורח בלעדי כמעט, למה שכוונה 'דור תש"ח'. רק בשנים האחרונות החלו לוחמי הגח"ל להיכנס לאיטם למקומם הראוי בסיפורה של מלחמת העצמאות.

אחד מן הגח"ל

מספון אָנִיָּה מְנוֹדָדָת
הוא יָרַד אֶל רִצִּיף הַנֶּמֶל.
וְחִכָּתָה בְּרִצִּיף לוֹ מוֹלָדָת
בְּדַמוֹת אוֹטוֹ צָבָאִי וְסִמֵּל.

היא אֶת שְׁמוֹ בְּחוֹתָמָת הַטְּבִיעָה,
היא הַשְּׁלִיכָה בְּגִדָיו אֶל הַשֶּׁק.
וְשִׁבּוּעָה נֹרָאָה הִיא הַשְּׁבִיעָה
לְקוֹלוֹ שֶׁל הַגָּשֶׁם הַדָּק.

נִנְרָאָהוּ זוֹחֵל, אוֹ כּוֹרֵעַ,
אוֹ עוֹמֵד עִם צִלְחַת בְּתוֹר,
נִנְדָּע: לֹא בֵּית נָרֵעַ
קָר לֶלְחִים אֶת מִלְחָמַת הַדּוֹר.

עוֹד הָאָרֶץ הִזְאֵת לֹא נִתְּנָה לוֹ
לֹא יָדִיד, לֹא פָּנָה לְמַקְלָט,
לֹא שְ�מִמָּחָה מִן הָאֶלֶף הַלֵּלוֹ
אֲשֶׁר לָנוּ הָיוּ לְמַתָּה.

לֹא, כִּי רַק אֶת חַיּוֹ, פְּלִיטִי-חֶרֶב
הוא קִבֵּל עַל הַחוּף מִיָּדָה.
אֲבָל גַּם אֶת חַיּוֹ, אִי-בָּעֶרֶב,
הוא הִשִּׁיב בְּנִפְלוֹ בַּעֲדָה.

נתן אלתרמן, הטור השביעי, 1948

